

Kolosi **Kristo ini kubä unitägän ämawebe** **wakiken nanik täga yämagurek**

1-2 ✠✠ Näk Pol, Anutu täño nadäk terak Kristo Jesu täño aposoro itat. Täñpäkañ notninpak Timotikät nektä Kolosi komeken Kristo-kät kwasikorani, Ekäni täño ämawebe notniye inta man kudän ño täñpäñ tamikamäk. Täñkañ Anutu naninken nanik orakorak ba bänep pidämtä intä terak äroton.

Bänep täga man

³ Ninä Anutu, Ekäninin Jesu Kristo unitäño nani uken kadäni kadäni inta yäñpäñ yäñapik takamäj. In täño manbiñam nadäñkumäño unita inta yäñpäñ bänep täga man wari wari iwet takamäj.

⁴⁻⁵ In Kristo Jesu nadäñ imikinik täk täkañ ba äbot täñpani ämawebe-ken bänep iron täñ yämik täkañ unitäño manbiñam nadäñkumäj. Ude täk täkañ uwä omäk tägagämän kunum gänañ inta biñam pewani unita yäñpäñ ude täk täkañ. Täñpäkañ Jesu täño manbiñam bureni u inken täwetpäñ täwoñärek täñirä imaka tägagämän unitäño manbiñam nadäñkuñ.

⁶ Ba in-tägän nämo nadäñkuñ. Nämo, Manbiñam Täga u komeni komeni ahäj yäpmäj kuñkañ bureni pewä ahäj-bumbum täñ yäpmäj kuyak. Täñkañ bureni u inken udegän ahäk täkañ. Inä Anutu täño orakorak unitäño biñam bureni u

nadäwä tärewäpäŋ bänepjin-ken peŋpäŋ yäpmäŋ kuŋatkuŋotä pen yäpmäŋ kuŋat täkaŋ.

7 Täŋpäkaŋ Jesu täŋo manbiŋam u notninpak bureni Epafraŋ unitä täwetpäŋ täwoŋärenkuk. Notninpak uwä Kristo täŋo watä äma tägagämän kubä. U täŋkentäŋ nimiŋpäŋ inken epän täk täyak.

8 Täŋpäkaŋ Munapiktä inken bänep iron kädet pewän ahänkuŋo unitäŋo manbiŋam niwetkuk.

9 ✧ Nin manbiŋam u nadänpäŋ uterakgän yäput peŋpäŋ kadäni kadäni Anutuä täŋkentäŋ tamikta yänapik man ŋode yäk täkamän; Kudupi Munapiktä bänep nadäk-nadäkjin taŋi pewän ahän tamiŋirän Anutu täŋo mebäri kaŋpäŋ nadäkinik kaŋ täŋ yäpmäŋ kut. Ude täŋkaŋ kädet unitä gäripi nadäk täyak u ketinik nadäwut yänpäŋ yänapik täkamän.

10 ✧ Ba ŋode imaka yänapik täkamän; Intä irit kuŋat-kuŋat Ekänitä ini gäripi nadäk täyak ugänpäŋ iwarirä gäripi nadäwän. Täŋpäŋ epän täga mebäri mebäri täŋtäŋ kuŋarirä unitäŋo bureni kaŋ ahäwut. Ba Anutu täŋo mebäri yänpäŋ-nadäk täŋ yäpmäŋ kuŋirä taŋi kaŋ tägawän.

11 ✧ Täŋpäkaŋ Anutu kehäromini pähap inide kubätä täŋ-kehäromtaŋ tamekta yänapik man yäk täkamän. Ude täŋ-kehäromtaŋ tamiŋirän ehutpäŋ nadäkinikjin nämo pewä putärewäkaŋ bäräpi ahän tamäwä u gänaŋ oretoret terak kwikinik itsämneŋ.

12 ✧ Ude täŋkaŋ nanin uwä bänep täga man iwet täkot. U imata, Nanin uwä tuŋum täga kämi yäpmäkta yäwani u kaŋ-ahänetta nin yäpän-tägawäpäŋ nipmaŋkuko unita. Täŋ, imaka

---

✧ **1:9:** Efe 1:9,16,17; Plp 1:9 ✧ **1:10:** Plp 1:27; Efe 2:10 ✧ **1:11:** Efe 1:19, 3:16 ✧ **1:12:** Efe 1:11,18

tägagämän u ekäni täño ämawebe penyänjeki gänañ kuñarani ätu ukät api kañ-ahäne.

13 ✧ Anutu u bipmäñ urani mähemi täño kehäromi-ken nanik ketärenpäñ nanaki bänepi gämäni täño kañiwat yewani gänañ nipmañkuk.

14 ✧ Nanaki unitä wakinin täño kowata yäpmañpäñ mominin ärut moreñ niminñkuk.

Kristo u intäjukun-inik itak

15 ✧ Tänpäkañ Anutu ämatä nämo kawani unitäño inam-dapun bureni uwä Jesu Kristo kwawak ahänjkuko u. U imaka kuduptagän täño intäjukun äma ude kuñatkukotä pen kuñatak.

16 ✧ Täñkañ u keru terak imaka kuduptagän ahäj moreñkuñ. Imaka kunum gänañ ba kome terak, imaka känäñi ba nämo känäñi, imaka ärowani, ba imaka wäpi biñam ba kehäromi nitek u kuduptagän tänpäñ yepmañkuk. Tänpäkañ imaka kuduptagän u keru terakgän ahäjkuñ, ba u kuduptagän watä epän täñ imikta yäwani.

17 ✧ Täñkañ imaka kuduptagänta intäjukun täñ yämik täyak ba unitäño meham terak itkuñotä itkañ.

18 ✧ Tänpäkañ Kristo ini uwä nadäkinik täñpani äbot pähap täño gwäki ude irirän äbot täñpani uwä Kristo täño gupi ude. Täñkañ Kristo uwä äbot pähap unitäño doni-inik. Uwä äma intäjukun-inik kumbani-ken naniktä akwani. Ude tänpäñ ini kubä-tägän imaka kuduptagän täño intäjukun ude itkukotä itak.

✧ **1:13:** Luk 22:53; Efe 2:2 ✧ **1:14:** Efe 1:6,7 ✧ **1:15:** 2Ko 4:4; Jon 1:18 ✧ **1:16:** Jon 1:3,10 ✧ **1:17:** Jon 1:1, 8:58 ✧ **1:18:** Efe 1:22-23; Apos 26:23; Rev 1:5

19 ✧ U imata, Anututä nadäŋ iminjirän iniken täktäk ba mebärini kudup u Nanakiken tokŋeŋ pätak.

20 ✧ Täŋpäkaŋ Anututä nadäk tawaŋ ŋode peŋkuk; Nanakna terak imaka kome terak ba kunum gänaŋ päke u kudup näkŋata biŋam äneŋi kaŋ täŋput yäŋ nadäŋkuk. Ude nadäŋkuko unita topmäk-topmäk kubägän pewän ahäkta nanakitä päya kwakäp terak nägäri piwän kuŋkuŋ.

21 ✧ Täŋpäkaŋ inä bian Anutu mäde ut imiŋpäŋ injingän kuŋat täŋkuŋonik. Nadäk-nadäkjin ba täktäkjin waki unitä Anututa iwan täŋ imik täŋkuŋonik.

22 ✧ Ude täŋpeŋ kuŋat täŋkuŋo upäŋkaŋ Kristotä gup tohari nitek ahäŋpäŋ päya kwakäp terak kumbuko uterak inä Anutu inikät bänep kubägän ude kuŋatta tämagutkuk. Ude täŋkuko uwä intä iŋamiken kudupi kuräki, momi nämotä kuŋatneŋta tepmaŋkuk.

23 ✧ Ude unita in nadäkinikjin kehäromigän injitpäŋ kaŋ irut. Täŋpäŋ Manbiŋam Täga nadäŋkuŋo unitä imaka täga ninta nimikta yäwani u bureni-inik api yäpneŋ yäŋ täwoŋäreŋirän bureni yäŋ nadäk täkaŋ. Eruk nadäk kehäromi injit täkaŋ u pewä paotneŋo udetä nadäkinikjin täŋkehärom taŋpäŋ itneŋ. Täŋpäkaŋ manbiŋam uwä in-tägän nämo nadäŋkuŋ. Nämo, äma äbori äbori komeni komeni yäwet yäpmäŋ kwani. Pol näkä unita watä äma ude kuŋat täyat.

✧ **1:19:** Jon 1:16; Kol 2:9 ✧ **1:20:** Efe 1:10, 2:16; Rom 5:1; Efe 1:7, 2:13, 1Jo 2:2 ✧ **1:21:** Rom 5:10; Efe 2:12, 4:18 ✧ **1:22:** Efe 2:14-16; Efe 5:27 ✧ **1:23:** Efe 3:17; Hib 3:14; Mak 16:15, 1Ti 3:16

Pol äbot tänpänita yänpän epän pähap tänkuk

24 ✧ Näk inta yänpän komi bäräpi punin terak kuṇat täyat unita nadänjira säkgämän täk täyak. Imata, Kristotä äboriye, iniken gupi u täṅkentän yämikta komi yäput penpän nadänkuko u nämo täreṅkuk bumik. Ude unita Pol näkä täṅkentänjira komi u näkä terak kaṅ tärewän yän nadäk täyat.

25 ✧ Nadäkaṅ? Näk Anutu täṅo man tawaṅ terak Kristo täṅo äbot pähap unitäṅo watä kuṇatpän inken Ekäni täṅo manbiṅam kudup täwetpän täwoṅärek täkta yän namani.

26 ✧ Man u yäput penpän käbop it yäpmän äbänjirän ämawebe bian it yäpmän äbuṅo u nämo nadänkuṅ. Upänkaṅ kadäni ṅokengän nadäk bian käbop itkuko u Ekäni täṅo ämawebeniye yänhänpän niwerani.

27 ✧ Bureni, iniken gäripi terak Anututä nadäk käbop itkuko u ämawebeniye kwawak yänhänpän niwetkuk. Tänpän nadäk bureni pähap, säkgämän-inik, guṅ ämawebe äbori äbori täṅkentäkta yänkwawak täṅkuko uwä ṅode; Kristo u bänepjin-ken itak. Tänpän bänepjin-ken itak unita imaka imaka tägagämän kunum gänäṅ intä yäpmäkta iwoyänkuko u bureni-inik api yäpneṅ.

28-29 ✧✧ Mebäri unita ämawebe kuduptagän Kristo täṅo mebäri yänhänpän yäwet täkamän. Täṅkaṅ man kädet mebäri mebäri iwatpän jukuman yäwerit, bänep pidäm man yäwetpän yäwoṅärek täk täkamän. Tänpäkaṅ ämawebe u kudup Kristo terak äma bureni täṅjirä Anututa ininṅ kirenayänṅ

✧ **1:24:** Efe 3:13 ✧ **1:25:** Efe 3:2,7-8 ✧ **1:26:** Rom 16:25-26;

Efe 3:3-5,9-10 ✧ **1:27:** Efe 1:18, 1Ti 1:1 ✧ **1:28-29:** Efe 4:13

✧ **1:28-29:** Efe 3:7,20; Plp 4:13

nadänpäj unita kehäromi pähap Kristotä nimik täyak uterak ehutpäñ epän u täñ-dämik takamäj.

2

¹ Eruk ñode täwera nadäwut; In ba Laodisia komeken nanik ba ämawebe ätu inamna dapun nämo nabäwani, unita komi kwini nämo nadäk täyat.

² ✧ Komi epän tak täyat u bänepjin täñkehärom takta ba äbot täñpani notjiye-kät bänep iron terak kowat-kwasikorän täñpäñ kuñatta u tak täyat. Ba intä nadäk säkgämän yäpmäjirä unitä nadäkinikjin täñ-kehäromtak täyon yäj nadäk täyat. Ba Anutu täño man bureni käbop nanik kwawak ahäñkuko unitäño mebäri ket nadäwä tärek takot yäj nadäk täyat. Täñpäkañ Kristo ini uwä man bureni käbop itkuko unitäño mebäri.

³ ✧ Ukenä nadäk-nadäk siwoñi ba nadäwä tärek-tärek Anutu-ken nanik u kudup tokñek it moretak.

Äma täño man jopi nämo nadäneñ

⁴ ✧ Täñpäñ äma kubätä in yäj-täkñarani täñpäñ bänepjin täñpä wanenña man ñowä yäyat.

⁵ ✧ Näk inkät nämo itkamäj upäñkañ bänepnatä inta juku piñpäñ nadäj tamik täyat. Täñkañ in täñkentäk säkgämän kowata kowata täñpäñ Kristotä nadäj imikinik kehäromigän täñpeñ kuñat takäñ unita bänep oretoret nadätat.

⁶ Täñpäkañ in Kristo Jesutä Ekäni täñ tamekta imagutkuño unita ukät kowat-kwasikorän täñpeñ kuñat takot.

✧ **2:2:** Efe 3:4,18; Kol 1:26 ✧ **2:3:** Ais 45:3, 1Ko 1:24,30; Efe 3:19

✧ **2:4:** Rom 16:18; Efe 5:6; Kol 2:8 ✧ **2:5:** 1Ko 5:3

7 ✧ Ude tänpäj Kristo uterak jäwänjin pewä äpmonpänpäñ yerkehärom täkot. Ude tänpäj nadäkinik täktäk kädet täwetpäñ täwoñärek täñpanitä bänepjin täñmeham täñirän kuñat täkot. Täñkañ bänep oretoret pen täñ imiñ yäpmäj ärok täkot.

8 ✧ Tänpäkañ äma kubätä nadäk-nadäk jopi ba yäj-yäkñarani man terak täwetpäñ täwoñärek täñirän kädet siwoñi kakätäneñta nadäj täpäneñpäñ kuñat täkot. Man udewani uwä ämaken nanik, äbek ora täño kobap man. Uwä kome terak imaka kehäromi nïkek uterak wohutpäñ yäk täkañ, u Kristoken nanik nämo.

9 ✧ Nadäkañ, Kristo tohari gupi nïkek ahäjñkukotä itak. Kristo uterak Anutu täño täktäk ba mebäri-inik tokñek pat imitak.

10 ✧ Unitä imaka imaka kehäromi nïkek unita intäjukun-inik täyak. Ukät kowat-kwasikorän täñirä Anututä irit bureni intä terak tokñek peñ tamiñkuko itak.

11 ✧ Tänpäkañ Kristo tubeñ kuñpäñ itkuñ-ken uken Juda kädet iwatpäñ gupjin moräk bureni nämo madäjkuñ. Nämo, gup moräk madäk-madäk mebäri kubä yäpuñ. U ñodeta yäyat; Ämatä gupi moräk madäk täkañ ude, Kristotä bänep nadäk-nadäkjïn biani u madäj däkñeñkuk.

12 ✧ Tänpäkañ ume ärutkuñ-ken uken Kristo-kät kowat-kwasikorän täñkuñ. Täñkuño unita Anututä inä Jesu-kät bok awañ gänañ äneñkuk. Tänpäkañ inä Anututä Jesu awañ gänañ nanik yäpmäj

---

✧ **2:7:** Efe 3:17; Efe 2:20-22   ✧ **2:8:** Kol 2:3   ✧ **2:9:** Jon 1:14,16
 ✧ **2:10:** Efe 1:21-22   ✧ **2:11:** Rom 2:29   ✧ **2:12:** Rom 6:4; Efe 1:19-20; Kol 3:1

akunꞑkuko unitäꞑo kehäromi pähapta nadäkinik täꞑkunꞑo unita kadäni ume yäpuꞑ-ken uken Jesu-kät bok awaꞑ gänaꞑ nanik wädäꞑ tädotpäꞑ tepmaꞑkuk.

13 ✧ Bian inä guꞑ, Juda täꞑo бага man nämo iwarani, ba momi mäyap täꞑpäꞑ kumbani ude bumik kuꞑarirä Anututä momijin peꞑpäꞑ Kristo-kät bok täꝼpän kodak taꝼkuꝼ.

14 ✧ Juda täꝼo бага man kudän täwani unitä iwan täꝼ tamĩkuk. Uwä momijin kubäkubä kwawak ude pewän ahäwäpäꝼ mankenta biꝼam tepmaꝼkuk. Upäꝼkaꝼ Jesutä momijin бага mantä yäꝼahäꝼkuko u kuduꝼtagän päya kwakäp terak urirän paotkuꝼ.

15 ✧ Täꝼpäꝼ ugän nämo; Jesutä päya kwakäp terak kumbuko uterak mäjo wära kehäromi nitek ba imaka kuduꝼtagän kehäromini nitek u kehäromini kudup yäyomägatkuꝼ. Kehäromini yäyomägatkaꝼ wi yäwatpäꝼ mebärini kwawak peꝼirän imaka jopi ude äworeꝼkuꝼ.

Äma täꝼo бага man nämo iwatneꝼ

16 ✧ Unita äma kubätä ume ketemta jop irit ba komepak kodakita orekirit ba orek nämo itta ba Sabatta yäjiwät man täwetpäꝼ taniꝼ wärät täkaꝼ u nämo nadäꝼ imineꝼ.

17 ✧ Baga udewani uwä imaka bureni kämi ahäkta yäwani unitäꝼo wärani bumikgän. Upäꝼkaꝼ imaka bureniwä Jesuken ahäꝼkuko pätak.

18 Täꝼpäkaꝼ äma udewani kubätä man ayäbu kända käwanipäꝼ yäꝼahäꝼirän ba in injinta äpani

---

✧ **2:13:** Efe 2:1,4-5 ✧ **2:14:** Efe 2:14-16, 1Pi 2:24 ✧ **2:15:** Kol 1:13 ✧ **2:16:** Rom 14:1-12 ✧ **2:17:** Hib 8:5, 10:1

nadänpän anero yäniñ oretta täwerirän man ude-wanita bureni yän nadänpän nadäkinikjin pewä putärewäpän gwäki yäpmäkta tänpä wanenja. Bute-waki, äma udewani uwä äma täño nadäk jopi iwatkañ ehäritä inita nadäjirä ärowani täk täkañ.

19 ✧ Äma udewani Kristo nämo tubeñ kuñkañ meni-tägän jop yän-täkñat täkañ. Nadäkañ? Kristo uwä äbot tänpäni täño gwäknin pähap. Täñkañ äbot tänpäni nin uwä Kristo täño gupi ude. Gupi u towiñirän kehärom tänpän Anutu täño nadäk uter-akgän täñigän tägak täyak. Täñ, äma udewani uwä Kristo penpän iniken nadäk terak kuñarani.

20 Eruk, inä Kristo täño kumäk-kumäki yäpurärätpän kome täño mäjo ba imaka mäde ut yämiñkuñopän mebäri imata kome ñonitäño mähemu bumik tänpän unitäño бага man mebäri mebäri iwaräntäk täkañ?

21 Man u ñode yäk täkañ; U injentawä! U nanpentawä! U yäpentawä!

22 ✧ Tänpäkañ imaka u ba u yäjiwät täkañ uwä bäräñeñ paotta yäwani. U ämatä iniken nadäkpän yänpän-täwoñärewani.

23 Täñkañ kañpän ñode nadäneñ; Baga man ude-wani täga täñkentän nimek yän nadäneñ. Ba unita nadäjirä Anutu iniñ oretoret kädet bureni täneñ. U gup yäpmän äpäk-äpäk kädet bureni niwoñäreñ täkañ yän nadäneñ. Ba u komi epän Anututä gäripi nadäk täyak unitäño kädet niwoñäreñ täkañ yän nadäneñ. Upänkañ nämotä nämoinik! Imaka ude-wani uwä bureni nämo. Uwä gup täño kañgärip

✧ 2:19: Efe 2:21; Efe 4:15-16 ✧ 2:22: Ais 29:13; Mat 15:9

ba nadäŋ gärip kädet waki u däpmäkta kehäromini nitek nämo. Nämoink!

3

Kristo terak bänep kodaki iritta man

¹ ✧ Täŋpäkaŋ inä Anututä Kristo-kät bok yäpmäŋ akuŋkuko unita kunum täŋo tuŋum, Kristotä Anutu dubini-ken intäjukun itak-ken itkaŋ u yäpmäkta gwäk pimik täkot.

² ✧ Täŋkaŋ bänep nadäk-nadäkjin kunum gänaŋ imaka säkgämän itkaŋ unitagän pewä kuk täyon, kome terak imaka itkaŋ uterak nämo penep.

³ ✧ Imata, in kumbuŋo unita. Kumäŋirä ir-itjin bureni uwä Kristo-kät kwasikorirän Anututä käbop penkuko ini watäni it täyak.

⁴ ✧ Eruk, iritnin täŋo mebäri bureni Kristo unitä äneŋi ahäŋirän in udegän kuduŋtagän ukät bok, iniken penyänep epmäget kudän ikek api ahäneŋ.

⁵ Unita yänpän kome täŋo irit kuŋat-kuŋat ba nadäk-nadäk waki u kudup utpän kaŋ yejämbut! U ŋodeta yäyat; Kubokäret, kaŋgärip nadäŋ gärip waki, ba imaka imakata ämäŋi täktäk. Nadäkaŋ? Ämäŋi täktäk uwä anutu jopita gwäjin äpmonŋ imik-imik udewanigän.

⁶ Täŋpäkaŋ imaka udewanita yänpän Anututä kokwawak pähap api pewän ahäwek.

⁷ Nadäkaŋ, inä bian kome ŋonitäŋo nadäk terak itkuŋ-ken uken imaka u inŋit yäpmäŋ kuŋat täŋkuŋonik.

⁸ ✧ Unita apiŋo imaka päke u mäde ut yämut. Kok-

✧ **3:1:** Kol 2:12; Mak 12:36, 16:19; Efe 1:20   ✧ **3:2:** Mat 6:33

✧ **3:3:** Rom 6:2, 2Ko 5:14   ✧ **3:4:** Plp 1:21, 1Ko 15:43, 1Jo 3:2

✧ **3:8:** Efe 4:25-31, 5:4

wawak, bänep kubit, nadäwäwak, yänpäj-kañiwat ba me yäkyäk u kudup peñ moreneñ.

9-10 ✨✨ Täñkañ äbot täñpani notjiye jop yäkñat-yäkñat nämo täneñ. Nämo inik, inä bänep bianijin täño kudän yejämäj morenpäj bänep kodakipäj tek ude wädäwä äronkuño unita. Täñpakan bänep kodakijin uwä Anututä ini pewän ahäwani unita Anututä bänep kodakijin uwä ini bumikgän ahäкта täñkodak täk täyak. U näkño mebärina kañpäñ nadäkinik täñput yänpäj ude täk täyak.

11 ✨ Ude unita inigän inigän, närepmirek-gärepmirek paotkuk. Grik nanik ba Juda nanik, gupi moräk madäwani ba gupi moräk nämo madäwani, iwoni nanik ba bipi nanik, watä epän äma jopi ba tuñum äma, nin kuduhtagän Kristotä gwäknin ude itpäñ imaka kuduhtagän uwäk täk täyak.

12 ✨ Eruk, in Anututa biñam täñpani, ini-tägän bänep iron täñ tamñpäñ yäpmäj danñkuko unita kudän ñode täñpeñ kuñat täkot; In notjiyeta butewaki nadänpäj täñkentäj yämik täkot. Täñkañ injinta nadäñirä äpani täñpäpäñ notjiyeta kokwawak bäräñeñ nämo nadäñ yämineñ. Nämo, bänep kwini terak orañ yämik täkot.

13 ✨ Täñkañ bämopjin-ken yäñwawak ahäñirän momi pekpek täk täkot. Ekänitä momi peñ tamñkuko udegän täk täkot.

14 ✨ Täñkañ bänep iron kädet bureni iwat täkot. Kädet unitä kädet päke u kuduhtagän yärepmit morek täyak. Bänep iron täktäk unitä kädet täga ätu

✨ 3:9-10: Efe 4:22,25 ✨ 3:9-10: Efe 4:24 ✨ 3:11: Gal 3:28

✨ 3:12: 1Pi 2:9; Efe 4:2,32 ✨ 3:13: Efe 4:32, 5:2 ✨ 3:14: Rom 13:8-10, 1Ko 13:13; Efe 4:3

täj-meham tañirän in bämopjin-ken bänep kubägän terak säkgämän irit pewän ahäk täkañ.

15 ✧ Täñpäkañ bänepjin täño yäma dārirä bänep pidäm Kristoken naniktä intäjukun it tamiñpäñ bänep nadäk-nadäkjin-ken kañiwat epän tāk täyon. Nadäkañ? In bänep pidäm uterak itta Anututä yäj-päbä äbot kubägän tepmañkuk. Täñpäkañ imaka u ba unita yäjpäñ Anututa bänep täga nadäj imik tākot.

16 ✧ Täñkañ Kristo täño mantä bänepjin-ken tokñek pat täyon. Kristo täño mantä bänepjin-ken tokñek ude parirän nadäk-nadäk täga terak notjiye täño bänepi täñkehärom takta yäwetpäñ yäwoñäreke täñit kap mebäri mebäri tek tākot. Kap Sam terak tewani, ba Ekäni iniñ oretoret kap ätu ba kap ätu Munapiktä bänepjin-ken pewän ahäwani u Anututa bänep täga nadäj imiñpäñ tek tākot.

17 ✧ Täñkañ imaka u ba u yäk täkañ ba tāk täkañ u kuduptagän Ekäninin Jesu u nadäj imiñpäñ tāk tākot. Ude täñpäñ Jesu wäpi terakgän Anutu Nan bänep täga nadäj imikinik tāk tākot.

Näda miñi nani täño irit

18 ✧ Eruk, webe, in äpjiye gämori-kengän kuñat tākot. Ekänita biñam täñpanitä ude täñpäwä api tägawek.

19 ✧ Täñpäkañ äma, inäwä webejiyeta nadäj yämikinik täñpäñ komi mebäri mebäri nämo yämineñ.

✧ **3:15:** Plp 4:7, 1Ko 12:13,27; Efe 4:4 ✧ **3:16:** Efe 5:19 ✧ **3:17:** 1Ko 10:31; Efe 5:20 ✧ **3:18:** Efe 5:22 ✧ **3:19:** Efe 5:25

20 ✧ Tānpākaŋ ironironi, inä menjiye nanjiyetä man yāñirä mani buramik-inik täneŋ. Ude täñirä Ekänitä tabāwän gäripi niked api tāk täneŋ.

21 ✧ Tānpākaŋ nan, inä äpetjiye nanakjiye man jäpi ba yāniŋ wärät man yāwettäko bänepi tänpä wawäpäŋ nadäŋ bäräp terak nämo kuŋatneŋ.

Intäjukun äma ba watä ämaniye jopita man

22 ✧ Äma täŋo epän watä ämaniye, inä intäjukun ämajiye täŋo man kudup buramik tākot. Täŋkaŋ intäjukun ämajiye inamiken epän tänpäni yāŋ niwerut yāŋkaŋ tänyäkŋarani nämo täneŋ. Nämo, inamiken itkaŋ ba nämo itkaŋ, epän kehäromigän täneŋ. In Ekäni oraŋ imik tākäŋ unita bänep täñikŋat-kät nämo, kadäni kadäni kudän siwoŋi terak epän bureni täŋ yämineŋ.

23 Täŋkaŋ epän u ba u tāk tākäŋ u ämata yānpäŋ nämo, Ekänitä epän täyat yāŋ yānpäŋ gwäk pimiŋpäŋ täŋ-dämik tākot.

24 Node nadänpäŋ täneŋ; Epän tāk tākamäŋ unitäŋo gwäkiwä kunum gänaŋ nininta yāŋ ni-mani itak uwä Ekäniken mät yäpne. Nadäkaŋ? Inä Ekäni Kristo täŋo watä äma irirä ini-tägän intäjukun ämajin bureni ude it tamik täyak.

25 ✧ Tānpākaŋ äma kudän wakiwaki tänpäniwä kudän waki unitäŋo kowata api yäpneŋ. Imata, Ekänitä ämawebe kudup täŋo täktäki uwä nadäk kubä terakgän yäpmäŋ danik täyak.

4

1 ✧ Tānpākaŋ epän watä äma täŋo intäjukun

✧ 3:20: Efe 6:1 ✧ 3:21: Efe 6:4 ✧ 3:22: Efe 6:5-8 ✧ 3:25: Rom 2:11 ✧ 4:1: Wkp 25:43,53; Efe 6:9

ämaniye, inä ñode nadäk täkot; Nin täño intäjukun ämanin kunum gänañ itak. Unita nadäñpäñ watä ämajiye kudän siwoñi terakgän yabäñ yäwatneñ.

Ekäniken yäñapik-apik täño man

² ✧ Täñpäkañ Ekäniken yäñapik-apikta ket nadäwä tumbäpäñ gwäk pimiñpäñ kadäni kadäni yäk täkot. Ude täñpäñ Anutu bänep täga nadäñ imikinik täk täkot.

³ ✧ Täñkañ ninta imaka, yäñapiñirä Anututä iniken mani täño käderi täwit nimiñirän Kristota man käbop itkuko u yäñahäk täkäna.

Man unitagän näk komi yotken itat.

⁴ ✧ Täñkañ Ekäniken yäñapik mantä mehamtäñ namiñirä man pidämigän yäñkwawa tañira ämawebe komeni komenitä mebäri kañ nadäwä tumbut. Näk ude täkta yäñ namani.

⁵ ✧ Täñpäkañ äma Anutu nämo nadäñ imani bämopi-ken inä säkgämän kuñatpäñ Kristo täño kädet yäwoñärektä pidämtak täkot.

⁶ ✧ Ude täñkañ yäkyäkjintä gäripi gakñi nitek kañ ahäwän. Täñpäkañ ämatä man u ba u täwet yabänayäñ täkañ unita ketinik nadäñpäñ kowata säkgämän kañ yäwerut.

Äma Polkät bok irani unitäño man

⁷ ✧ Näkñaken manna biñam Tikikustä api täwerek. Uwä nintäño notninpak bänepnin gämäni, täñkentäk ämanin ba Ekäni täño watä piä äma bureni-inik, man buramik täñpani.

⁸ ✧ Bänepjin täñpidäm tawut yäñpäñ iritnin täño

✧ **4:2:** Efe 6:18; Plp 4:6 ✧ **4:3:** Rom 15:30; Efe 6:19, 1Ko 16:9

✧ **4:4:** Efe 6:20 ✧ **4:5:** Efe 5:15-16, 1Te 4:11-12 ✧ **4:6:** Efe 4:29, 1Pi 3:15 ✧ **4:7:** Efe 6:21 ✧ **4:8:** Efe 6:22

manbiŋam täwetta notninpak u iniŋ kireŋpewa äretak.

9 ✧ Täŋpäkaŋ äma tägagämän Onesimus, man buramik täŋpani notjinpak, injin äbotken nanik u bok yäwera äreŋkaŋ näkä itat-ken ŋonitäŋo manbiŋam api täwetdeŋ.

10 ✧ Täŋpäkaŋ komi yot ŋoken bok irani notnapak Aristakus ukät Banabas nämeni Maktä nadäŋ tamikamän. (Mak unitäŋo mebäri täwetkuro unita inken äreŋjirän not kaŋ täŋ imut).

11 Täŋpäkaŋ notnapak kubä Josua, wäpi kubä Jastus u imaka, nadäŋ tamitak. Äma yaräkubä uwä Juda äbotken nanik. Juda äma ätutä Anutu intäjukun itkaŋ kaŋiwat epän täk täyak unitäŋo man yäŋahäkta nämo täŋkentäŋ namik täkaŋ, yaräkubä unitägän bänepna täŋ-kehäromtaŋ namik täkaŋ.

12 Täŋpäkaŋ intä äbotken nanik kubä Epafraŋ, Kristo täŋo watä piä äma unitä taniŋ oretak. U intä kehärom taŋpän Anutu täŋo nadäk siwoŋi yäpmäŋpäŋ nadäwä-tärewäpäŋ kudup buramiŋpäŋ kuŋatneŋta kadäni kadäni Anutu-ken ehuranigän yäŋapik täyak.

13 Bureni-inik täwetat; Epafraŋ unitä in ba Laodisia ba Hierapolis yotpärareken nanik äbot täŋpani ämawebe täŋkentäŋ tamikta komi epän inide kubä täk täyak.

14 Täŋpäkaŋ yäpätägak äma notninpak tägagämän wäpi Luk kenta Demastä taniŋ oretkamän.

15 Täŋpäkaŋ näkä Laodisia yotpärareken nanik äbot täŋpani ba Nimfa ukät äboriye Anutu iniŋ

oretta Nimfatä ini yotken ärok täkaŋ u näkŋo bänep täga man ŋo yänahänpän kaŋ yäwerut.

¹⁶ Tänpäkaŋ man kudän ŋo ämawebe daniŋpäŋ yäwerä nadän morewäkaŋ Laodisia äbot täŋpani uken pewä kuŋirän unitä udegän kaŋ daniŋpäŋ nadäwut. Tänpän unita kubä kudän tänpän yämiŋkuro u imaka, tamäkaŋ kaŋ daniŋpäŋ nadäwut.

¹⁷ ☆ Daniŋpäŋ nadänkaŋ Akipus ŋode kaŋ iwerut; Epän Ekänitä yän gamani uwä säkgämän siwoŋigän kaŋ täŋ yäpmän ku yän kaŋ iwerut.

¹⁸ ☆ Eruk, Pol näkŋa-tägän ketnatä bänep täga man ŋo kudän tänpän tamitat. Komi yotken irani näka nadän namik täkot. Eruk, Ekäni täŋo orakorakitä inken itinik täyon.

Tuma-Irumu
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Tuma-Irumu Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela Olpela Testamen long
long tokples Tuma-Irumu long Niugini

copyright © 1997, 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuma-Irumu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files dated 3 May 2025

914cbf46-f59a-54d1-b209-0f763534edb5